

GESCHILDERDE TIJDGEEST

Marjolein Landman (1973, Tilburg) probeert de tijdgeest te vangen. Ze doet dat, door voor haar bronnen gebruik te maken van bestaande beelden, beelden die de massamedia iedere dag kwistig en uitputtend over ons uitstrooien. Dat kunnen foto's uit kranten of tijdschriften zijn, maar ook logo's, iconen, graffiti en andere tekens die het straatbeeld kleuren of computergraphics waar we onvermijdelijk op stuiten als we onze dagelijkse internetuurtjes maken. Het gebruik van massamediabeelden is op zich niet uniek. Landman plaatst zich daarmee in een traditie die met name in de jaren tachtig van de vorige eeuw met kracht in gang is gezet en zich sindsdien gestaag heeft gecontinueerd en ontwikkeld. De manier waarop ze het doet is wel bijzonder. Ze geeft ze namelijk een duidelijk schilderkunstige vertaling.

Haar doeken zijn opgebouwd uit verschillende beeldlagen. Op een afstand leveren die een abstract eindresultaat op, maar als je beter kijkt, tussen de regels door leest, herken je de vormen en symbolen. Vertekend, uit elkaar getrokken, verknipt of anderszins bewerkt. Ze gebruikt daarvoor zowel de kwast als de spuitbus. Haar kleurgebruik is bewust niet subtiel of esthetiserend. In haar kleurenpalet is ze trouw aan haar 'schreeuwende' bronnen. Opvallend is ook dat ze die wirwar van beelden bij elkaar lijkt te houden door horizontale en soms verticale lijnen. Leveren massamediabeelden in werkelijkheid vaak een chaos op die het soms vermoeiend maakt ze tot je te nemen, laat staan tot je door te laten dringen, Landman plaatst ze weliswaar ook vrij in de ruimte, maar ze doet met een zekere ordening. Ze transformeert ze tot een soort beeldlandschappen. Enerzijds is dat een beproefd schilderkunstig middel, anderzijds is dat een geschikte manier om de blik van de kijker te richten en hem zo bewust te maken van het ware karakter van het landschap. Dat laatste doet ze tevens door op grote doeken te werken. Het is vrijwel onmogelijk achteloos aan haar schilderijen voorbij te gaan. Ze trekken de aandacht, zoals massamediabeelden de aandacht horen te trekken.

Het laatste jaar heeft Marjolein Landman een aantal werken gemaakt dat een breuk in haar oeuvre lijkt te zijn. 'Big Man' en 'Big Men' zijn duidelijk figuratief. Op het eerste is een meer dan levensgrote man te zien, op het tweede lopen twee mannen haast hand in hand naast elkaar. Ze zijn geschilderd op wit, doorzichtig plastic dat in (soms loshangende) lagen over het spieraam is bevestigd. Het blijken modellen te zijn die een uitbundige herenmodecollectie tonen. De figuren zijn ontleend aan foto's uit de krant en ze zijn, net als de logo's, de iconen etc. representatief voor de tijdgeest. Ze symboliseren de doorbreking van het traditionele rollenpatroon. Thematisch is er dus geen sprake van een breuk, het eigentijdse grotestadsleven staat nog steeds centraal, alleen in de schilderkunstige vertaling heeft Marjolein Landman met succes naar nieuwe middelen gezocht.

Landman is geen kunstenaar die 'braaf' schetsen maakt voordat ze aan haar schilderijen begint. Ze weet over het algemeen vooraf wat ze op het doek wil brengen, maar ze geeft tijdens het werkproces het toeval alle ruimte. Tekeningen behoren überhaupt niet tot haar repertoire. Soms kiest ze wel voor de installatie als uitingsvorm.

Marjolein Landman bewondert Richard Hamilton, de Engelse kunstenaar bij wie de Pop Art haar oorsprong vond. Haar eigen werk toont vooral inhoudelijk duidelijk verwantschap met deze dominante stroming in de beeldende kunst. In de manier waarop ze die inhoud verwerkt, laat ze echter zien dat het mogelijk is die Pop Art op afstand te zetten.

Tekst: Rob Perrée, december 2006